

Zoutkoepel Gorleben wordt opgevuld met zout en niet met kernafval Herman Damveld

Gorleben was jarenlang hét voorbeeld voor Nederland voor de definitieve opslag van kernafval in een mijn in een zoutkoepel. Maar Op 17 september 2021 heeft de Duitse overheid na 40 jaar onderzoek (kosten 1,6 miljard euro) deze zoutkoepel ongeschikt verklaard.^{1 2} De Duitse overheidsorganisatie Bundesgesellschaft für Endlagerung (BGE) besloot vervolgens op 15 augustus 2023 de mijn die al is aangelegd weer op te vullen met 400.000 ton zout. Dat zout is destijds uit de koepel gehaald en ligt dichtbij bovengronds (zie figuur 1).³

Zoutkoepels vlak over de Duitse grens

De Bundesgesellschaft für Endlagerung heeft in 2020 een rapport uitgebracht over de opslag van kernafval in Duitsland.⁴ Het gaat over de regio's die in aanmerking komen voor de opslag in zoutkoepels, kleilagen of graniet. Er worden zoutkoepels genoemd vlak over de grens die ook al in de jaren 70 op de lijst stonden zoals Dörpen ter hoogte van Bourtange en Lathen/Wahn ter hoogte van Ter Apel. Het meest opvallend is echter dat de zoutkoepel Gorleben van de lijst geschrapt is. De reden daarvoor is dat deze zoutkoepel niet voldoet aan de geologische criteria.⁵ Ook Jemgum bij Leer en Bunde staan op de lijst evenals Börger.

Geschiedenis zoutkoepel Gorleben

Vanaf 1977 vond er onderzoek plaats in en rond de zoutkoepel dat 1,5 miljard euro heeft gekost.⁶ Waarom Gorleben is gekozen bleef echter onduidelijk: op 30 januari 2010 werd bekend dat Gorleben aanvankelijk niet op de lijst van mogelijke zoutkoepels voorkwam⁷. Dat was een reden waarom zowel de deelstaat Nedersaksen alsook de Bondsdag zich met deze kwestie bezig gingen houden. Een grote hoeveelheid rapporten uit de jaren-70 werd in 2010 openbaar, zodat het beter mogelijk werd de besluitvorming te achterhalen. In een studie van 100 pagina's van de historicus Anselm Tiggemann van mei 2010 komt naar voren dat Gorleben in 1975/76 bovenaan de lijst van 20 mogelijke locaties stond. De keuze viel in 1976 echter op de zoutkoepels Wahn, Lutterloh en Lichtenhorst. Bij deze zoutkoepels kreeg de overheid te maken met veel verzet tegen onderzoek. Daarop viel de keuze op Gorleben, maar zonder dat gegevens voor een vergelijking met andere zoutkoepels verzameld waren. Dat voedt volgens Tiggemann het idee dat er politieke motieven aan rol hebben gespeeld.⁸ In het grootschalige onderzoek vanaf 1977 ontdekte men onder meer dat de zoutkoepel Gorleben in contact stond met het grondwater.^{9 10} De toenmalige Duitse minister van Milieu en huidige minister van Economische Zaken Sigmar Gabriel stelde in augustus 2009 dat Gorleben vanwege de veiligheidsrisico's ongeschikt was voor opslag van radioactief afval.¹¹ Daarop begon de discussie over de opberging opnieuw. Dit leidde in 2013 tot een wet waarin staat dat er in 2015 criteria moeten komen voor de eindberging, gevolgd door de keuze van locaties en een uiteindelijke berging vanaf 2050.¹² Volgens deze wet moest een deel van de al aangelegde mijn in stand blijven, maar moest de technische infrastructuur voor o.a. licht en frisse lucht ontmanteld worden. Bezoekersgroepen waren ook niet meer welkom om voor de buitenwereld niet langer de indruk te wekken dat er aan een opbergplaats gewerkt werd.^{13 14} Een overheidscommissie moest de criteria voor de eindberging vaststellen en startte daarvoor in april 2016 met een online consultatie.¹⁵ Dat heeft nu geleid tot het besluit om de mijn die al is aangelegd weer op te vullen met 400.000 ton zout. Dat gebeurt vanaf medio 2024 en zal drie jaar duren.¹⁶

Figuur 1

Tijdelijke opslag zout Gorleben; bron BGE

¹ <https://www.bge.de/de/aktuelles/meldungen-und-pressemitteilungen/meldung/news/2021/9/645-gorleben/>, 17 september 2021.

² <https://www.bge.de/de/endlagersuche/bergwerk-gorleben/>

³ <https://www.bge.de/de/aktuelles/meldungen-und-pressemitteilungen/meldung/news/2023/8/erster-schritt-zur-schliessung-des-bergwerks-gorleben/>, 15 augustus 2023.

⁴ <https://www.bge.de/de/endlagersuche/zwischenbericht-teilgebiete/>, 28 september 2020.

⁵ Der Salzstock Gorleben ist nach Anwendung der geowissenschaftlichen Abwägungskriterien gemäß § 24 StandAG kein Teilgebiet geworden. Damit greift die Regelung des § 36 Abs. 1 S. 5 Nr.1 StandAG wonach der Salzstock Gorleben aus dem Verfahren ausscheidet. Der Salzstock Gorleben wird daher nicht bei den weiteren Arbeiten der BGE zu den Vorschlägen über die Standortregionen betrachtet.

⁶ Bundestag, hib-Meldung, 8 augustus 2008, 2008_227/01.

⁷ [http://www.ejz.de/index.php?](http://www.ejz.de/index.php?EJZID=0f631b71f1e658bd3d006c347fe6c4f6&kat=50&artikel=109364609&red=28&ausgabe)

[EJZID=0f631b71f1e658bd3d006c347fe6c4f6&kat=50&artikel=109364609&red=28&ausgabe](http://www.ejz.de/index.php?EJZID=0f631b71f1e658bd3d006c347fe6c4f6&kat=50&artikel=109364609&red=28&ausgabe): “Inzwischen liegen dem Landtag in Hannover und anderen interessierten Gruppen Akten aus jener Zeit vor, als Gorleben Standort eines Nuklearen Entsorgungszentrums (NEZ) werden sollte, also 1976/1977. Was darin zum Auswahlverfahren zu finden ist, widerspricht den Behauptungen des NMU. In dem einzigen unabhängigen Gutachten, das zu Vorbereitung der Kabinettsentscheidung erstellt worden war, ist der Name Gorleben ursprünglich überhaupt nicht zu finden.”

⁸ Anselm Tiggemann, „Gorleben als Entsorgungs- und Endlagerstandort“, erstellt im Auftrag des Niedersächsisches Ministerium für Umwelt und Klimaschutz, mei 2020.

⁹ Bundestag, hib-Meldung, 8 augustus 2008, 2008_227/01.

¹⁰ Detlef Appel en Jürgen Kreuzsch, http://www.greenpeace.de/themen/atomkraft/atommuell_zwischen_endlager/artikel/das_mehrbarrierensystem_bei_der_endlagerung_radioaktiver_abfaelle_kurzfassung/

¹¹ <http://www.heute.de/ZDFheute/inhalt/12/0,3672,7620332,00.html>; ZDF, Heute Nachrichten, 26 augustus 2009.

¹² http://www.bundesrat.de/cln_350/nn_6898/DE/presse/pm/2013/193-2013.html?__nnn=true, 5 juli 2013;

<http://www.endlagerung.de/>;

De directeur van het Bundesamtes für Strahlenschutz, Wolfram König in:

[http://www.asse.bund.de/SharedDocs/Publikationen/DE/1_asse_einblicke/asse_einblicke_25.pdf?](http://www.asse.bund.de/SharedDocs/Publikationen/DE/1_asse_einblicke/asse_einblicke_25.pdf?blob=publicationFile)

[blob=publicationFile](http://www.asse.bund.de/SharedDocs/Publikationen/DE/1_asse_einblicke/asse_einblicke_25.pdf?blob=publicationFile), juli 2014.

¹³ <http://www.umwelt.niedersachsen.de/aktuelles/pressemitteilungen/bund-und-niedersachsen-einigen-sich-auf-ausgestaltung-der-offenhaltung-fuer-gorleben-126690.html>, 29 juli 2014.

¹⁴ <http://www.bfs.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/Bfs/DE/2014/004.html>,

¹⁵ Kommission Lagerung hoch radioaktiver Abfallstoffe; <https://www.endlagerbericht.de/de/>.

¹⁶ https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/lueneburg_heide_unterelbe/Bergwerk-Gorleben-soll-ab-Mitte-2024-mit-Salz-gefuellt-werden,gorleben2202.html, 15 augustus 2023.